

وَ مَا أَمْوَالُكُمْ وَ لَا أَوْلَادُكُمْ بِآلَتِي تُقَرَّبُكُمْ عِنْدَنَا
 زُلْفَى إِلَّا مَنْ آمَنَ وَ عَمِلَ صَالِحاً فَأُولَئِكَ لَهُمْ
 جَزَاءُ الضَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَ هُمْ فِي الْغُرُفَاتِ آمِنُونَ
 (37) وَ الَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ
 فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ (38) قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ
 الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَ يَقْدِرُ لَهُ وَ مَا أَنْفَقْتُمْ
 مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَ هُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (39) وَ
 يَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعاً ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَ هَؤُلَاءِ
 إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ (40) قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا
 مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ
 مُؤْمِنُونَ (41) فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفْعاً
 وَ لَا ضَرّاً وَ نَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ

الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ (42) وَإِذَا تُلَىٰ عَلَيْهِمْ
 آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ
 عَمَّا كَانُوا يَعْبُدُ آبَاءَكُمْ وَقَالُوا مَا هَذَا إِلَّا إِفْكٌ
 مُفْتَرًى وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنَّ
 هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ (43) وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ
 يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ (44) وَ
 كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَّغُوا مِيعَتَنَا
 آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ (45)

It is not your wealth nor your sons, that will bring you nearer to
 Us in degree: but only those who believe and work righteousness
 - these are the ones for whom there is a multiplied reward for
 their deeds, while secure they (reside) in the dwellings on high!
 Those who strive against Our signs, to frustrate them, will be
 given over into chastisement. Say: "Verily my Lord enlarges and
 restricts the sustenance to such of his servants as He pleases: and
 nothing do ye spend in the least (in His cause) but He replaces it:
 for He is the best of those who grant sustenance. One day He will

gather them all together, and say to the angels, "Was it you that these men used to worship?" They will say, "Glory to Thee! Our (tie) is with Thee - as protector - not with them. Nay, but they worshipped the Jinns: most of them believed in them." So on that day no power shall they have over each other, for profit or harm: and We shall say to the wrong-doers, "Taste ye the chastisement of the fire,- the which ye were wont to deny!" When Our clear signs are rehearsed to them, they say, "This is only a man who wishes to hinder you from the (worship) which your fathers practised." And they say, "This is only a falsehood invented!" and the unbelievers say of the truth when it comes to them, "This is nothing but evident magic!" But We had not given them books which they could study, nor sent messengers to them before thee as warners. And their predecessors rejected (the truth); these have not received a tenth of what We had granted to those: yet when they rejected My messengers, how (terrible) was My rejection (of them)!

یہ تمہاری دولت اور تمہاری اولاد نہیں ہے جو تمہیں ہم سے قریب کرتی ہو۔ ہاں مگر جو ایمان لائے اور نیک عمل کرے۔ یہی لوگ ہیں جن کے لیے اُن کے عمل کی دہری جزا ہے، اور وہ بلند و بالا عمارتوں میں اطمینان سے رہیں گے۔ رہے وہ لوگ جو ہماری آیات کو نیچا دکھانے کے لیے دوڑ دھوپ کرتے ہیں، تو وہ عذاب میں مبتلا ہوں گے۔ اے نبیؐ، ان سے کہو، "میرا رب اپنے بندوں میں سے جسے چاہتا ہے کھلا رزق دیتا ہے اور جسے چاہتا ہے نپا تلا دیتا ہے۔ جو کچھ تم خرچ کر دیتے

ہو اُس کی جگہ وہی تم کو اور دیتا ہے، وہ سب راز قوں سے بہتر رازق ہے۔" اور
 جس دن وہ تمام انسانوں کو جمع کرے گا پھر فرشتوں سے پوچھے گا "کیا یہ لوگ
 تمہاری ہی عبادت کیا کرتے تھے؟" تو وہ جواب دیں گے کہ "پاک ہے آپ کی
 ذات، ہمارا تعلق تو آپ سے ہے نہ کہ ان لوگوں سے۔ دراصل یہ ہماری نہیں
 بلکہ جنوں کی عبادت کرتے تھے، ان میں سے اکثر انہی پر ایمان لائے ہوئے
 تھے۔" (اس وقت ہم کہیں گے کہ) آج تم میں سے کوئی نہ کسی کو فائدہ پہنچا سکتا
 ہے نہ نقصان۔ اور ظالموں سے ہم کہہ دیں گے کہ اب چکھو اس عذابِ جہنم کا
 مزہ جسے تم جھٹلایا کرتے تھے۔ ان لوگوں کو جب ہماری صاف صاف آیات سنائی
 جاتی ہیں تو یہ کہتے ہیں کہ "یہ شخص تو بس یہ چاہتا ہے کہ تم کو ان معبودوں سے
 برگشتہ کر دے جن کی عبادت تمہارے باپ دادا کرتے آئے ہیں۔" اور کہتے ہیں
 کہ "یہ (قرآن) محض ایک جھوٹ ہے گھڑا ہوا۔" ان کافروں کے سامنے جب
 حق آیا تو انہوں نے کہہ دیا کہ "یہ تو صریح جادو ہے۔" حالانکہ نہ ہم نے ان
 لوگوں کو پہلے کوئی کتاب دی تھی کہ یہ اسے پڑھتے ہوں اور نہ تم سے پہلے ان کی
 طرف کوئی متنبہ کرنے والا بھیجا تھا۔ ان سے پہلے گزرے ہوئے لوگ جھٹلا چکے

ہیں۔ جو کچھ ہم نے انہیں دیا تھا اُس کے عشرِ عشر کو بھی یہ نہیں پہنچے ہیں۔ مگر جب انہوں نے میرے رسولوں کو جھٹلایا تو دیکھ لو کہ میری سزا کیسی سخت تھی۔

ये तुम्हारी दौलत और तुम्हारी औलाद नहीं जो तुम्हें हम से करीब करती हो । हाँ, मगर जो ईमान लाए और नेक अमल करे । यही लोग हैं जिनके लिए उनके अमल की दोहरी जज़ा है, और वह बलन्द व बाला इमारतों में इत्मीनान से रहेंगे । रहे वे लोग जो हमारी आयात को नीचा दिखाने के लिए दौड़-धूप करते हैं तो वे अज़ाब में मुब्तला होंगे । ऐ नबी, इनसे कहो, “मेरा रब अपने बन्दों में से जिसे चाहता है खुला रिज्क देता है और जिसे चाहता है नपा-तुला देता है । जो कुछ तुम खर्च कर देते हो उसकी जगह वही तुमको और देता है, वह सब राज़िकों से बेहतर राज़िक है ।” और जिस दिन वह तमाम इनसानों को जमा करेगा फिर फरिश्तों से पूछेगा, “क्या ये लोग तुम्हारी ही इबादत किया करते थे?” तो वे जवाब देंगे, “पाक है आपकी ज़ात, हमारा ताल्लुक तो आपसे है न कि इन लोगों से । दर अस्ल ये हमारी नहीं बल्कि जिन्नों की इबादत करते थे, इनमें से अकसर उन्हीं पर ईमान लाए हुए थे ।” (उस वक़्त हम कहेंगे कि) आज तुम में से कोई न किसी को फ़ायदा पहुँचा सकता है न नुक़सान । और ज़ालिमों से हम कह देंगे कि अब चखो उस अज़ाबे-जहन्नम का मज़ा जिसे तुम झुटलाया करते थे । इन लोगों को जब हमारी साफ़-साफ़ आयतें सुनाई जाती हैं तो ये कहते हैं कि “यह शख्स तो बस यह चाहता है कि तुमको उन माबूदों से बरग़श्ता कर दे जिनकी इबादत तुम्हारे बाप-दादा

करते आए हैं ।” और कहते हैं कि “यह (कुरआन) महज़ एक झूट है घड़ा हुआ ।” इन काफ़िरों के सामने जब हक़ आया तो इन्होंने कह दिया कि “यह तो सरीह जादू है ।” हालाँकि न हमने इन लोगों को पहले कोई किताब दी थी कि ये उसे पढ़ते हों और न तुमसे पहले इनकी तरफ़ कोई मुतनब्बेह करनेवाला भेजा था । इनसे पहले गुज़रे हुए लोग झुटला चुके हैं । जो कुछ हमने उन्हें दिया था उसके उशरे-अशीर को भी ये नहीं पहुँचे हैं । मगर जब उन्होंने मेरे रसूलों को झुटलाया तो देख लो कि मेरी सज़ा कैसी सख्त थी ।